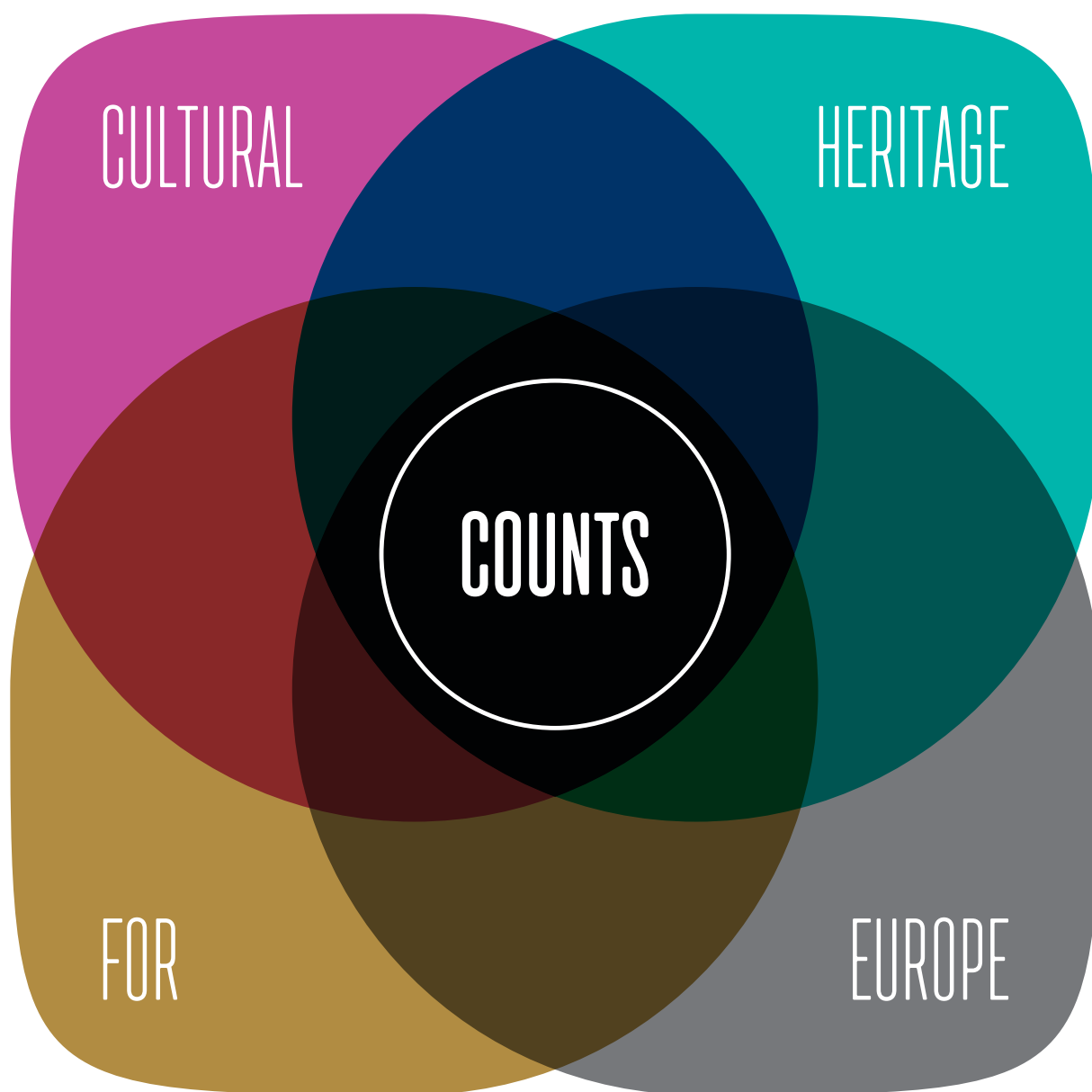

РЕЗЮМЕ ДЛЯ КЕРІВНИЦТВА ТА СТРАТЕГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ВАЖЛИВА ДЛЯ ЄВРОПИ

РЕЗЮМЕ ДЛЯ КЕРІВНИЦТВА ТА СТРАТЕГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

КОНСОРЦІУМ CHCFE

Проект підтриманий
Культурною програмою
Європейського Союзу

● **ЄВРОПА НОСТРА (голос Культурної Спащини у Європі):**

КЕРІВНИЙ КОМІТЕТ: Джон Селл, виконавчий віце-президент; Пьет Ясперт, член правління та Снежка Кведвліг-Міхайлович, генеральний секретар
КООРДИНАЦІЯ ПРОЕКТУ: Луїзе ван Рійкеворзель та Данае Анастопулос-Чаймовіц, брюссельське бюро

● **ENCATC (The European Network on Cultural Management and Cultural Policy Education) -Європейська мережа культурного менеджменту та культурно-політичної освіти:**

КЕРІВНИЙ КОМІТЕТ: Проф. др. Клер Жіро-Лабальт, голова тематичного підрозділу «Розуміння спадщини» та посол ENCATC
КООРДИНАЦІЯ ПРОЕКТУ: Джанна Лія Кольяндра Бейенс, генеральний секретар
ПРОЕКТНА КОМУНІКАЦІЯ: Елізабет Дарлі, директор відділу комунікацій

● **HERITAGE EUROPE (The European Association of Historic Towns and Regions) - Європейська Асоціація всторичних міст та регіонів:**

КЕРІВНИЙ КОМІТЕТ: Брайан Сміт, генеральний секретар

● **МІЖНАРОДНИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР у Кракові (International Cultural Center, ICC):**

КЕРІВНИЙ КОМІТЕТ: Проф. Др. Яцек Пурхла, директор центру
ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ДОСЛІДНИЦЬКУ РОБОТУ В РАМКАХ ПРОЕКТУ: Йоанна Санетра-Шелига та др. Катажина Ягодзинська, Дослідницький інститут європейської спадщини

● **МІЖНАРОДНИЙ ЦЕНТР РЕСТАВРАЦІЇ ІМЕНІ РАЙМОНА ЛЕМЕРА при КУ Левен:**

КЕРІВНИЙ КОМІТЕТ: Проф. др. Конраад Ван Бален, директор
ВІДПОВІДАЛЬНИ ЗА ДОСЛІДНИЦЬКУ РОБОТУ В РАМКАХ ПРОЕКТУ: Азіліз Вандезанде, Клара Тис та др. Зігрід Ван дер Аувера

● **THE HERITAGE ALLIANCE – Альянс Спащини, Англія:**

КЕРІВНИЙ КОМІТЕТ: Кейт Пью, головний виконавчий директор

ЗВІТ CHCFE

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМАНДА

МКЦ КРАКІВ: др. Катажина Ягодзинська, Проф. Др. Яцек Пурхла, Йоанна Санетра-Шелига, Пшемислав Недзвичьки та др. Кароліна Тилус
МЦР ЛЕВЕН: Клара Тис, Азіліз Вандезанде, проф. др. Конрад ван Бален, Зігрід Ван дер Аувера та проф. др. Люк Верпест

РЕДАКЦІЙНА КОМАНДА

Проф. др. Клер Жіро-Лабальт від імені ENCATC
Кейт Пью від імені The Heritage Alliance
Проф. др. Клер Жіро-Лабальт від імені
Йоанна Санетра-Шелига від імені МКЦ Краків
Брайан Сміт від імені Heritage Europe
Азіліз Вандезанде, Клара Тис МЦР Левен

КООРДИНАЦІЯ ПУБЛІКАЦІЇ Йоанна Санетра-Шелига від імені Консорціуму CHCFE

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД Ксенія Сирота

РЕДАКЦІЙНА КОМАНДА УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ

Др. Наталія Мусієнко, др. Катерина Смаглій, Мар'ян Лунів
Європа Ностра, Українське Фулбрайтівське коло

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН Радожек Артс

Електронна версія повного тексту доповіді доступна за посиланням
www.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope

Переклад українською здійснено у 2018 р. з видання Cultural Heritage Matters for Europe, що було опубліковано від імені CHCFE Консорціуму Міжнародним культурним центром, Краків, 2015

© Copyright CHCFE Consortium

Повний текст доповіді ISBN 978-83-63463-27-4

Українська версія
здійснена завдяки
підтримці благодійної
організації «Українське
Фулбрайтівське коло»

ПЕРЕДМОВА

*«Не все важливе
є вагомим,
та не все вагоме
є важливим».*

ПРИПISУЄТЬСЯ
АЛЬБЕРТУ ЕЙНШТЕЙНУ

Для мене особлива честь мати нагоду представити звіт «Культурна спадщина важлива для Європи», який засвідчує усю потужність, із якою наша культурна спадщина збагачує наше життя. По усіх куточках Європи багатство пам'яток, визначних будівель та місць, а також історичні центри міст та культурні ландшафти несуть у собі неоціненний потенціал натхнення та підживлюють почуття нашої належності до широкої спільноти.

Культурна спадщина є незамінним благом з культурною, соціальною, екологічною та економічною цінністю. Це стосується не лише Європи, але й усіх країн світу. Усім нам це відомо у глибині душі, проте політичні заходи та інвестиції у збереження культурної спадщини потребують більш солідного підґрунтя, аніж міцної віри та щирих почуттів. Вони потребують чисел, фактів, які би підтвердили та унаочнили ці переконання. Прагнучи виміряти її цінність, демонструючи кількісними та якісними показниками її користь та вплив, ми надаємо європейській культурній спадщині ще більшої значущості.

Подана у даному звіті оцінка зібраних по всій Європі фактів та висновків досліджень дозволяє поглибити та зміцнити наше розуміння, знання та усвідомлення величезного потенціалу нашої культурної спадщини як ключового ресурсу для сталого розвитку. Це вкрай необхідно для прийняття рішень на місцевому, регіональному, національному та європейському рівнях та зможе служити міцною основою для ефективних стратегій стосовно культурної спадщини. Такі висновки водночас являються зрозумілими сигналами для різного роду інвесторів – від урядів та комерційних підприємств до приватних власників, філантропів та організацій громадянського суспільства, – яким доводиться зважувати різні варіанти та робити вибір.

Шестеро партнерів Консорціуму проекту «Культурна спадщина важлива для Європи» (CHCfE) зробили неоціненну послугу усій Європі, вказавши на усю повноту економічного, суспільного, культурного та екологічного впливу нашої культурної спадщини. Я високо ціную віддану колективну працю шести учасників консорціуму, так само як їхню наукову та політичну компетентність й експертність. Результати даного проекту вкотре підтвердили, наскільки примножуються можливості при співпраці партнерів з північної, південної, західної, східної та центральної Європи, кожен з яких привносить скарб власного життєвого та академічного досвіду.

Насамкінець, хочеться особливо подякувати Європейській Комісії за віру та підтримку проекту «Культурна спадщина важлива для Європи». Ми вітаємо нещодавнє історичне рішення Європейського Союзу про визнання культурної спадщини стратегічним ресурсом для сталого розвитку Європи. Ми вважаємо, що даний звіт запропонує інституціям та країнам-членам ЄС вагомі причини для подальшого розвитку та реалізації цілісного підходу до оцінки впливу культурної спадщини, а також для комплексного підходу у політиці культурної спадщини.

Від імені Консорціуму CHCfE,
Пласідо Домінго
Президент Європа Ностра

8 **РЕЗЮМЕ ДЛЯ КЕРІВНИЦТВА
ТА СТРАТЕГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

(керівний комітет СНСfE за підтримки дослідницької групи СНСfE)

9 **ВИХІДНА СИТУАЦІЯ**

Проект

Концептуальний та політичний контекст

Консорціум

13 **ФАКТИ Й ВИСНОВКИ**

Обсяг та критерії дослідження

Зростання інтересу у дослідженні впливу культурної спадщини

**Географічний розподіл дослідження
впливу культурної спадщини**

**Прагнення до цілісного підходу у вивченні
впливу культурної спадщини**

19 **10 КЛЮЧОВИХ ВИСНОВКІВ**

30 **5 СТРАТЕГІЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ**

**Підтримка політичних рішень, що
спираються на емпіричні докази**

Вимірювання впливу

Моніторинг тенденцій

Обмін та передача даних

Максимізація впливу

ПРИМІТКИ

ЗВІТ

розроблено дослідницькою групою за підтримки керівного комітету

(Прим. Повна версія звіту доступна в електронному та друкованому форматі. Електронна версія доступна за посиланням: www.enactc.org/culturalheritagecountsforeurope)

1 ВСТУП

- 1.1 Передумови проекту
- 1.2 Що ми розуміємо під культурною спадщиною?
- 1.3 Цілі проекту
- 1.4 Структура звіту
- 1.5 Попередні ініціативи
- 1.6 Огляд методології

2 МАКРОРІВЕНЬ. ВПЛИВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ: ТЕОРІЯ ТА АНАЛІЗ ДИСКУРСУ

- 2.1 Вступ
- 2.2 Культурна спадщина – визначення і політика – трансформація дискурсу
- 2.3 Цінність та вплив
- 2.4 Негативний вплив
- 2.5 Прагнення до типології впливу
- 2.6 Методика виявлення впливу

3 МЕЗОРІВЕНЬ. КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ЕКОНОМІЧНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, КУЛЬТУРНИЙ ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ

- 3.1 Вступ
- 3.2 На шляху до цілісного підходу

- 3.3 Від концепції «чотирьох стовпів» до цілісної концепції «чотирьох сфер»
- 3.4 Методологія європейських досліджень впливу культурної спадщини
- 3.5 Обсяг досліджень
- 3.6 Групи респондентів
- 3.7 Центральна та західна Європа: відмінності у підходах до потенціалу культурної спадщини
- 3.8 Огляд сфер впливу відповідно до розглянутих досліджень
- 3.9 Внесок культурної спадщини у стратегію «Європа 2020»

4. ВИСНОВКИ

- 4.1 Макрорівень – вплив культурної спадщини: теорія та аналіз дискурсу
- 4.2 Мезорівень – культурна спадщина у ЄС: економічний, соціальний, культурний та екологічний вплив
- 4.3 Мікрорівень – тематичні дослідження оцінки впливу культурної спадщини та аналіз лауреатів Нагороди ЄС у галузі культурної спадщини / Europa Nostra Award
- 4.4 Результати дослідження
- 4.5 Перспективи

★ ДОДАТОК. МІКРОРІВЕНЬ – ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ПРАКТИЦІ: ОКРЕМІ ТЕМАТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

- *1 Вплив нерухомої спадщини у місті Мехелен, Бельгія
- *2 Вплив музеїв у історичних будівлях у Польщі: Галерея польського мистецтва 19-го віку у Кракові та ms2 (Muzeum Sztuki) у м. Лодзь
- *3 Лауреати Нагороди ЄС у галузі культурної спадщини / Europa Nostra Award – аналіз евалюації впливу

БІБЛІОГРАФІЯ

РЕЗЮМЕ ДЛЯ КЕРІВНИЦТВА ТА СТРАТЕГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ВИХІДНА СИТУАЦІЯ

ПРОЕКТ

Фінансований ЄС проект «Культурна спадщина важлива для Європи» (Cultural Heritage Counts for Europe – CHCfE) було започатковано у 2013 році з далекоглядними амбіціями: зібрати та проаналізувати наявні та доступні наукові дослідження, що спираються на емпіричні дані та вивчають економічний, суспільний, культурний та екологічний вплив культурної спадщини для того, аби мати змогу виміряти цінність культурної спадщини, котру Рада Європейського Союзу у 2014 році визнала «стратегічним ресурсом для сталого розвитку Європи»(1). Метою проекту було також отримання переконливих доказів – як кількісного, так і якісного характеру – щодо ключової ролі культурної спадщини у рамках стратегії «Європа 2020. Стратегія для розумного, сталого та всеохоплюючого зростання»(2) на момент підбиття її проміжних підсумків.

Проект CHCfE було впроваджено у відповідь на програмний документ «На шляху до стратегії щодо культурної спадщини для ЄС – корпус дослідження» (3), представлений Єврокомісії у 2012 «Європейським Альянсом Культурної Спадщини 3.3», неурядовою платформою, яка об'єднує 32 європейські/міжнародні мережі та організації, котрі у найширшому сенсі опікуються культурною спадщиною (4). У цьому документі, зокрема, відзначалася нагальна потреба проведення емпіричних досліджень культурної спадщини задля підтримки стратегічних політичних зрушень як на загальноєвропейському, так і на державно-національному рівнях та забезпечення реалізації як інституціями ЄС, так і державами-членами усього потенціалу культурної спадщини для сталого розвитку.

Звіт проекту CHCfE разом із його ключовими висновками та стратегічними рекомендаціями подається до уваги інституцій ЄС та країн-членів у момент, коли нова Європейська Комісія розпочинає реалізацію комплексного підходу ЄС щодо культурної спадщини (Європейська Комісія, 2014). Окрім того, він також розглядається у контексті нововизначених десяти пріоритетів Єврокомісії.

Перша публічна презентація цього звіту відбулася 12 червня 2015 р. у м. Осло (Норвегія) на конференції, що проходила у рамках щорічного з'їзду «Європа

Ностра», та на якій був присутній Тібор Наврачич, комісар ЄС з питань освіти, культури, багатомовності та молоді, а також Відар Гельгесен, норвезький міністр з питань ЄЕЗ та ЄС.

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Протягом останніх десятиліть як у Європі, так і на міжнародній арені відбувся цілий ряд концептуальних та політичних змін, які призвели до усвідомлення багатогранного та ціннісного потенціалу культурної спадщини для суспільства у цілому.

Процес концептуальних змін розпочався ще у 1970-их роках із відходом від концепту «збереження» культурної спадщини та переходом до її ціннісно-орієнтованого розгляду. Упродовж останніх років не лише у Європі, а й у всіх країнах світу зростає розуміння цілісності та всеохоплюваності історичного середовища, в якому не слід відокремлювати матеріальні цінності від нематеріальних. Не менш значущими були зміни 1990-их років: принципи «сталості» усе частіше та наполегливіше стали включатися до стратегічних політичних документів стосовно культурної спадщини та дедалі більше поєднуватися із метою далекоглядного «розвитку».

Зasadничі принципи для концепції проекту СНСfE було закладено у Конвенції Фаро (5), прийнятій у 2005 році під патронатом Ради Європи, а також у Декларації Ханчжоу (6), затвердженій під егідою ЮНЕСКО у травні 2013 року. Конвенція Фаро ставить людину та людські цінності у центр оновленого бачення культурної спадщини, у той час як Декларація Ханчжоу визнає цінність культурної спадщини як рушійної сили для сталого розвитку.

Зміни політичного курсу, які уможливили проект СНСfE, сьогодні знаходять відображення у зростаючому визнанні важливості культурної спадщини на рівні Євросоюзу. Особливо це далось взнаки під час конференції у Брюгге у грудні 2010 року (7), проведеної за бельгійського президентства у Раді Європейського Союзу, а також на конференції у Вільнюсі у листопаді 2010 року, організованої за президентства Литви у Раді ЄС (8). Обидві події отримали широку підтримку з боку громадянського суспільства та провідних представників усіх зацікавлених сторін.

Ці політичні тенденції сягнули вершини у 2014 році, коли Радою ЄС було прийнято цілий ряд основоположних документів протягом президентських термінів Греції та Іспанії. Серед них слід особливо відзначити *Висновки Ради ЄС щодо культурної спадщини як стратегічного ресурсу для сталого розвитку Європи* (від 21 травня 2014 року)(9), *Висновки Ради щодо партисипативного управління культурною спадщиною* (від 25 листопада 2014 року)(10), а також Комюніке «*На шляху до комплексного підходу до культурної спадщини для Європи*»(11), прийнятого Європейською Комісією 22 липня 2014 року. Подальшим показником зростаючого інтересу Єврокомісії у ширших можливостях та ви-

годах культурної спадщини можна вважати опублікований у квітні 2015 року звіт групи експертів у сфері культурної спадщини «Горизонт 2020». Цей звіт під назвою «Getting Cultural Peritage to Цork for Europe» (Змусити культурну спадщину працювати на користь Європи) (Європейська Комісія, 2015 р.) містить рекомендації для інноваційних політичних рамок та план дій для відповідних наукових розвідок та інновацій, закладений з перспективою до 2020 року (12).

На додаток, Рада ЄС у *Висновках щодо робочого плану для культури на 2015-2018 роки* (13) визначила культурну спадщину одним зі своїх чотирьох пріоритетів та вказала на необхідність фінансування культурної статистики як базової передумови для прийняття політичних рішень щодо культурної спадщини з опорою на емпіричні дані. Окрім того, слід відзначити ініціативу «New Narrative for Europe» (Новий наратив для Європи)(14), яка протягом 2013-2014 рр. вкотре нагадала про надзвичайну важливість нашої спільної історії та культурної спадщини для самого проекту «Європа».

Відповідне піднесення стосовно політики культурної спадщини спостерігається й на ширшому європейському рівні Ради Європи. На шостій Конференції Міністрів з питань культурної спадщини, що проходила з 22 по 24 квітня 2015 року у Намурі під головуванням Бельгії у Раді Європи, було прийнято Намурську Декларацію, яка закликає Раду Європи визначити та запровадити «спільну європейську стратегію щодо культурної спадщини» у тісній співпраці з Євросоюзом та при належному залученні організацій, що репрезентують громадянське суспільство (15).

Урешті-решт, Європейська Рада висунула, а Європейська Комісія та Європейський Парламент підтримали пропозицію оголосити 2018-ий Європейським Роком Культурної Спадщини, що надає лобістам охорони культурних пам'яток – як з громадського, так і з приватного сектору – довгоочікувану можливість та рамкові умови для об'єднання зусиль по всій Європі, аби привернути увагу до цінності та численних вигід, які несе культурна спадщина для економіки, суспільства, культури та навколишнього середовища.

Вищенаведені концептуальні та політичні тенденції підтверджують важливість культурної спадщини як стратегічного ресурсу для стало зростаючої та мирної Європи. Вони також підкреслюють прагнення інституцій Європейського Союзу розробити та реалізувати комплексний підхід до культурної спадщини. Тому усім інституціям ЄС та усім країнам-членам (на всіх політичних рівнях) вкрай необхідно протягом наступних років спрямувати необхідні ресурси для збору кількісних та якісних даних щодо впливу культурної спадщини на економіку, суспільство, культуру та навколишнє середовище, на які зможуть спиратися майбутні стратегії, політичні рішення та заходи ЄС стосовно культурної спадщини.

КОНСОРЦІУМ

Розрахований на два роки проект «Культурна спадщина важлива для Європи» підтримується Програмою Культури ЄС (2007-2013 рр.). У липні 2013 року його започаткував консорціум з шести партнерів: Європа Ностра (координація проекту), ENCATC (European Network on Cultural Management and Cultural Policy Education (Європейська мережа культурного менеджменту та культурно-політичної освіти), Heritage Europe (European Association of Historic Towns and Regions (Європейська асоціація історичних міст та регіонів), Міжнародний Культурний Центр (International Cultural Centre), Краків, Польща, а також Міжнародний Центр Реставрації ім. Раймона Лемера при Левенському Католицькому університеті (Бельгія), до яких приєднався The Heritage Alliance (Англія) у якості асоційованого партнера.

Члени консорціуму володіють широким спектром фахових знань, необхідних для успішної реалізації проекту CHCfE. Троє учасників «Європейського Альянсу Спадщини 3.3», а саме Європа Ностра, ENCATC та Heritage Europe мають за плечима багаторічний досвід співучасті і у пов'язаних із культурною спадщиною політичних процесах Євросоюзу. Це загальноєвропейські структури, які об'єднують більш ніж 1200 історичних міст та регіонів (Heritage Europe), 100 освітніх установ у царині культури та культурної спадщини (ENCATC) та понад 200 організацій-представників громадянського суспільства із широким колом учасників (Europa Nostra). Окрім того, Консорціум збагатився безцінним досвідом та експертними знаннями «Альянсу Спадщини» («The Heritage Alliance»), до якого входять майже 100 незалежних організацій для збереження культурної спадщини з усієї Англії, який також протягом останнього десятиліття опікувався щорічними оглядами стану історичних пам'яток Англії, під назвою «Heritage Counts» (Спадщина має значення).

Дослідницький штат Консорціуму доповнюють представники двох авторитетних міжнародних установ, котрі володіють величезною базою знань та досвіду у справах культурної спадщини, а також охоплюють широку мережу науковців як з Центральної Європи (у випадку Краківського МКЦ), так і з Західної Європи та поза її межами (у випадку МЦР Левенського Університету). Міжнародний Культурний Центр у Кракові було засновано польським урядом у 1991 році як національну культурну установу, присвячену міждисциплінарним дослідженням, освітнім проектам, публікаціям та виставкам. МКЦ втілює свою місію публічної дипломатії у сприянні міжнаціональному культурному діалогу. Його діяльність та бачення культурної спадщини спирається на розширений концепт «Центральної Європи». Натомість, створений у 1976 році професором Лемером за ініціативи ICOMOS (Міжнародна рада з охорони пам'яток та історичних місць) Міжнародний Центр Реставрації пропонує післядипломну магістерську програму з реставрації на інженерному факультеті Левенського Католицького Університету. МЦР має 40-річний досвід міждисциплінарного навчання, консультування та досліджень у галузі охорони культурних пам'яток як у Європі, так і по всьому світу. Обидві організації регулярно співпрацюють з Європейським Союзом, Радою Європи та ЮНЕСКО.

ФАКТИ Й ВИСНОВКИ

ОБСЯГ ТА КРИТЕРІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

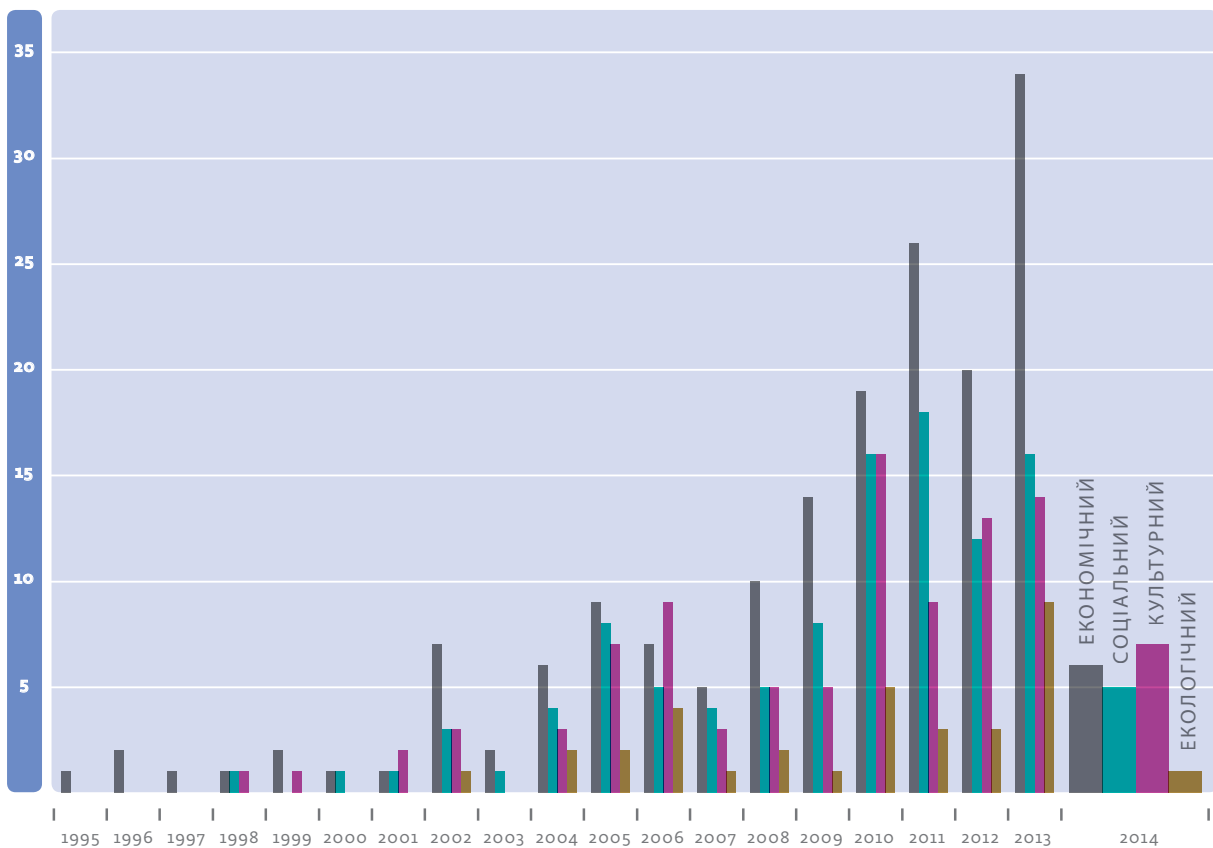
Дослідження СНСfE проводилося у 2014 році Міжнародним Культурним Центром спільно з Міжнародний Центр Реставрації ім. Раймона Лемера та за підтримки керівного комітету, до якого входили представники усіх шести партнерів проекту. У ході проекту через розлогу мережу зв'язків учасників консорціуму та із залученням на відповідних етапах можливостей інших членів «Європейського Альянсу Спадщини 3.3» збиралися дослідницькі роботи, що оперують емпіричними даними.

У цілому погоджуючись із широким та динамічним визначенням культурної спадщини, наданим у Конвенції Фаро (16), проект СНСfE зосереджує свою увагу на матеріальній та нерухомій культурній спадщині. Проте, як показує даний звіт, проект не обмежується лише окремими матеріальними пам'ятками, але й охоплює поєднані з ними рухомі цінності та нематеріальні аспекти у тих випадках, коли взаємозв'язки між ними однозначно встановлено (17).

Насамперед, дослідження СНСfE брало до уваги такі наукові роботи, які тематизують культурну спадщину за допомогою методу оцінки впливу та на основі підтверджених висновків, залишаючи осторонь численні проекти, що послуговуються іншими методологічними засадами. Здійснене дослідження не може претендувати на вичерпний розгляд усіх коли-небудь проведених у даній сфері досліджень – це виходило би за рамки часових, ресурсних та пошукових можливостей проекту. Так само не видавалося можливим надати цілісне тлумачення та охопити всі зібрані на загальноєвропейському на національному рівнях статистичні дані з огляду на різнобарвність концепцій самого поняття культурної спадщини. Незважаючи на це, проекту вдалося виявити велику кількість основоположних досліджень щодо впливу культурної спадщини та розподілити їхні результати на три рівні: макро-, мезо- та мікрорівень. На макрорівні звіту (з приблизно 140 проаналізованих робіт) було розроблено теоретичні рамки, що дозволяють розглядати явища у широкій, глобальній перспективі. Цей рівень містить огляд теоретичної літератури про вплив культурної спадщини, а також про показники (як кількісні, так і якісні), які застосовуються для вимірювання цього впливу у Європі та інших країнах світу. Мезорівень звіту охоплює аналіз проведених у різних країнах Євросоюзу наукових досліджень (для чого було відібрано 221 роботу), котрі демонструють широкомасштабний вплив культурної спадщини на локальному, регіональному, національному та європейському рівнях. Урешті-решт, на мікрорівні розглядалися окремі кейс-стаді, які на реальних прикладах доводять, що культурна спадщина здійснює вплив на одну або більше сфер життя: економічну, суспільну, культурну та екологічну. Цей рівень також включає репрезентативні приклади, які були відзначені Нагородою Європейського Союзу в галузі Культурної Спадщини (Europa Nostra Award).

ЗРОСТАННЯ ІНТЕРЕСУ У ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Кількість та види зібраних робіт виявляють хронологічний розвиток та зростаючий інтерес до досліджень впливу культурної спадщини у країнах ЄС, як унаочнено на рис. А. Спостерігається загальне зростання кількості досліджень, із особливим примноженням досліджень, орієнтованих на економічну складову. Хоча й надалі переважають дослідження економічних аспектів, кількість соціально та культурно орієнтованих робіт зростає з 1990-их років. А от вивчення екологічних наслідків, що є новою дисципліною, й донині відносно мало репрезентовано.

➤ **Рис. А.** Хронологічний розвиток сфер впливу відповідно до відібраних робіт

ДЖЕРЕЛО: власне, базуючись на результатах дослідження

ГЕОГРАФІЧНИЙ РОЗПОДІЛ ДОСЛІДЖЕНЬ ВПЛИВУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Наш огляд, що прагне охопити усі держави-члени ЄС, виявив – може й не зовсім неочікувано – нерівномірний розподіл проведених досліджень у країнах Євросоюзу. Насамперед, впадає в очі значна відмінність у кількості та обсязі досліджень між країнами, які приєдналися до ЄС до 2004 року та тими, які приєдналися пізніше, при чому останні нараховують значно менше досліджень впливу культурної спадщини та відповідних науково-пошукових робіт.

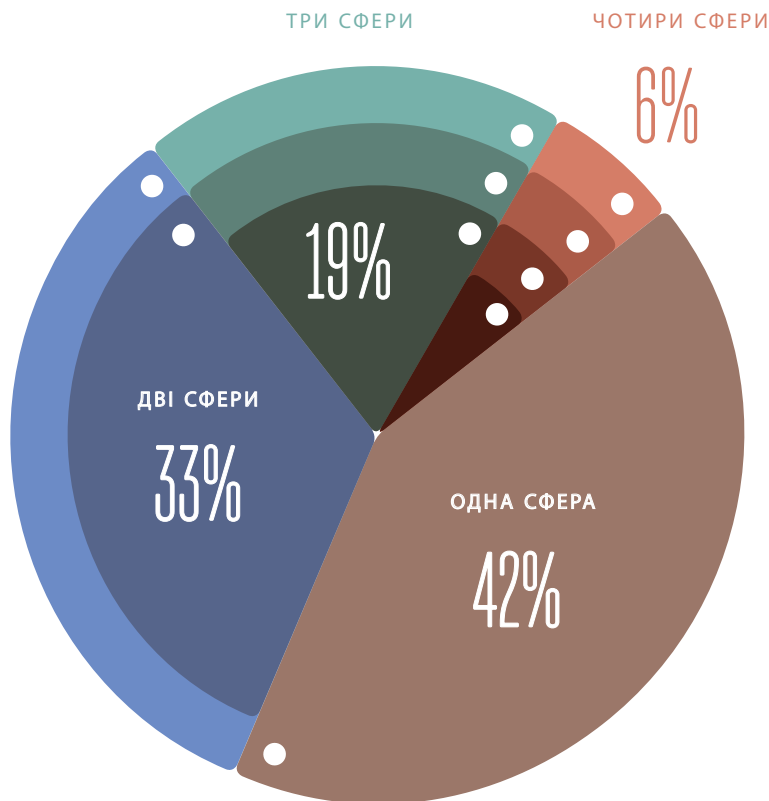
У країнах-членах ЄС з Центральної та Східної Європи спадок 40-річного панування планової економіки й досі впливає на розуміння та менеджмент культурної спадщини й прийняття рішень щодо неї. У той час, як у деяких країнах вже стає помітним переосмислення в оцінці соціополітичного впливу культурної спадщини (що у деяких випадках стимулюється програмами ЄС), інші країни усе ще перебувають у непростому перехідному стані. У контексті збереження культурної спадщини, деякі з них постали перед викликами прискореної приватизації культурних пам'яток та їх спричиненим багаторічною недбалістю у край незадовільним станом, недостатнім доглядом за пам'ятками та неусвідомленням нагальності збереження ресурсів, до чого додаються ще й нові вимоги з боку туризму.

Проте, незважаючи на нерівномірний розподіл, слід відзначити наявність у Євросоюзі (та поза його межами) солідних академічних та експертних ресурсів, які при більш ефективному взаємообміні сприяли би покращенню збору даних, розвитку методології досліджень та способів оцінки результатів.

ПРАГНЕННЯ ДО ЦІЛІСНОГО ПІДХОДУ У ДОСЛІДЖЕННІ ВПЛИВУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Грунтовний аналіз європейських дослідницьких робіт чітко показав, що лише 6 % розглянутих робіт можуть вважатися всебічними та брали до уваги усі чотири сфери впливу культурної спадщини (порівн. рис.В). Тим не менш, діапазон робіт та комбінації їх об'єктів передають уявлення про те, яким чином культура на спадщина впливає на економічну, соціальну, культурну та екологічну сфери.

Це дозволило нам «картографувати» усі дослідження й узагальнено відобразити їх у концептуальній діаграмі (рис. В). Очевидним стає потенціал культурної спадщини як рушійної сили сталого розвитку у різних сферах політичної діяльності.

❶ **Рис. В.** ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ МІЖ ЧОТИРМА СФЕРАМИ ВПЛИВУ
ВІДПОВІДНО ДО ПРОАНАЛІЗОВАНИХ РОБІТ

ДЖЕРЕЛО: власне, базуючись на результатах дослідження

Представлені у даному звіті висновки вказують на те, що охорона культурної спадщини має своєрідний ефект «примноження» – вкладені інвестиції спричиняють більше позитивних наслідків, ніж початково заплановано, збільшуючи рівень користі та ефективності початкових інвестицій.

Окрім того, проект СНСfE дійшов висновку – як детальніше показано у заключній частині звіту – що потенційні інвестиції у культурну спадщину з боку основних носіїв політичної волі (напр., у формі програм із створення робочих місць, інвестицій у соціальне підприємництво, розвитку екологічних послуг) можуть вважатися «випереджальним інвестуванням», яке несе у собі потенціал значних «пізніших вигід», як проілюстровано у рис. С. Подібний ефект незапланованого позитивного впливу відомий і з інших сфер, наприклад: випереджувальне інвестування у превентивну медицину, що стимулює здоровіший спосіб життя, дозволяє зменшити пізніші витрати, необхідні для лікування хвороб та захворювань. Таким чином, результати проекту СНСfE підкреслюють необхідність поширювати – як у галузі культурної спадщини, так і в широких політичних колах – усвідомлення шансів та різнопланових вигід, які несе у собі даний підхід.

І, насамкінець, наше дослідження прагне надати поштовх для заохочення та розширення горизонтів пошукових робіт у царині культурної спадщини,

➤ **Рис. С.** Різні складові, виділені у проаналізованих роботах та поєднані в інтегрованій чотирьохсферній діаграмі

ДЖЕРЕЛО: власне

сподіваючись на розвиток більш цілісного підходу в майбутніх дослідженнях. Такий цілісний підхід до оцінки впливу культурної спадщини являється необхідною передумовою для напрацювання «інтегрованого політичного підходу до спадщини» у Європейському Союзі та запорукою втілення у життя усіх різноманітних шансів та можливостей культурної спадщини.

📍 **Культурний квартал Жолнаї
у м. Печ, Угорщина**

Розвинений у рамках програми
Європейської Культурної Столиці у 2010 р.
На сьогодні, одна з головних візитівок
міста Печ, що асоціюється з його
привабливістю та брендом.

10 КЛЮЧОВИХ ВИСНОВКІВ

Проект СНСfE подає всеохоплюючий огляд доказів, що чітко демонструють широке коло переваг при інвестуванні в європейську культурну спадщину. Звіт підсумовує та посилається на численні дослідження з авторитетними висновками і прикладами, які показують не лише широкий спектр позитивного впливу культурної спадщини, але подекуди і її негативний вплив. (с. 54)

Нижче представлено 10 ключових висновків проекту, підкріплених відповідними прикладами.

1 **Культурна спадщина – це ключовий компонент і фактор привабливості європейських регіонів, великих та малих міст, а також сільських місцевостей у плані притоку інвестицій до приватного сектору, розвитку креативних культурних кварталів, підтримки молодих талантів і не прив’язаних до місця підприємств, що зрештою підвищує, регіональну конкурентоспроможність у масштабах як Європи, так і світу.**

ПРИКЛАД

Культурний квартал Жолнаї у м. Печ (Угорщина) – центральний елемент проекту по відновленню і розвитку міста Печ, Європейської культурної столиці 2010 року. Ця програма включала один з найбільших інвестиційних проектів Центральної Європи щодо санації індустріальної пустки, утвореної після закриття вугільних та уранових шахт, які раніше були головним джерелом прибутку міста. (сс. 118–119)

ПРИКЛАД

Автомобільний кластер «Motor Valley» біля Модени (Італія) демонструє, як автомобільна індустрія та її спадщина можуть підсилювати регіональну самобутність та утворити нову форму культурного кластеру. У долині

Музей Феррарі біля м. Модена в Італії

частина міжгалузевого та мультидисциплінарного кластеру «Motor Valley», який сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіону Емілія-Романья, Італія.

Фото:
Turismo Emilia Romagna
CC BY-NC-SA 2.0

зібрані автомобільні компанії, музеї, архіви, ремісничі та туристичні організації, а також спортивні об'єкти, які у сукупності сприяють притоку туристів до регіону. (с. 163)

ПРИКЛАД

Культурна спадщина, включно з постіндустріальною спадщиною, часто стає основою для подальшого розвитку креативних культурних кварталів, наприклад, **КРЕАТИВНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ КВАРТАЛ У ШЕФІЛДІ (ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)** та **ТЕМПЛ БАР У ДУБЛІНІ (ІРЛАНДІЯ)**. Занепалі райони із напівзруйнованими будівлями, які часто становлять значиму архітектурну цінність, є візуально цікавими з точки зору атмосфери й унікального духу місця

📍 **Темпл Бар у Дубліні, Ірландія**

Креативний і культурний квартал Дубліна оживляє прилеглі квартали культурними подіями, майстернями, пам'ятниками, магазинами та нічним життям.

Фото: Jim Nix
CC BY-NC-SA 2.0

та приваблюють різні соціальні групи, підприємців у сфері культури та стартап компанії (частіше, ніж представників некреативного сектору), які шукають сприятливі умови для оренди офісних і робочих приміщень. Відновлення і реконструкція культурної спадщини посилює культурну цінність району і відіграє життєво важливу роль у підвищенні привабливості місця. Таким чином, вона сприяє економічному процвітанню району. (с. 175)

ПРИКЛАД

Дослідження **ДУБЛІНСЬКОЇ** стратегії «центру талантів», яка ґрунтується на благоустрою історичного центру міста, показало: ідентифікація міста на основі його культурних і спадкових надбань при збереженні їх автентичності сприяє залученню молодого і креативного класу, так само як і їх потенційних роботодавців. (с. 162)

2 Культурна спадщина забезпечує європейські країни та регіони неповторною ідентичністю, на основі якої формуються захопливі історії навколо міст. У такий спосіб вибудовуються направлені на розвиток культурного туризму ефективні маркетингові стратегії та залучення інвестицій.

ПРИКЛАД Основну мету **Списку світової спадщини ЮНЕСКО** становить опікування об'єктами всесвітньої спадщини у зв'язку з їх універсальною цінністю. У той же час, включення об'єкту до списку повсюдно визнається певним брендом, котрий діє як потужний маркетинговий інструмент. При дослідженні зрізу з 878 об'єктів світової спадщини було виявлено дванадцять основних сфер, у яких дані об'єкти наділені значним соціально-економічним впливом, таким як розвиток туризму та приваблення зовнішнього капіталу. (с. 126–127)

ПРИКЛАД Загалом, інвестиційні рішення приймаються залежно від наявності у певному місці ресурсів, доступу до ринку, потенційних клієнтів та коштів. Дослідження, проаналізовані у цьому звіті, вказують на те, що пам'ятки культури стають частиною історії міста та його бренду. Атмосфера історичного міста, чи хоча б одна історична будівля може передавати ідею довгострокової довіри, надійності і чесності, а у багатьох випадках – також і престиж. (с. 161)

ПРИКЛАД Дослідження, проведені у **Гамбурзі (Німеччина)** підтверджують, зокрема, що місця, пов'язані зі спадщиною, такі як історичні будівлі, що використовуються у комерційних цілях, стають престижними локаціями для бізнесу. Як показало одне з досліджень: 87% працівників відчули, що робоча атмосфера покращилася після переїзду до історичної будівлі. Позитивний вплив відмітили також 73% клієнтів. Культурна спадщина – це фактор при виборі об'єкту для нових інвестицій. Особливо це стосується IT-бізнесу та галузей, які потребують висококваліфікованих кадрів. (с. 161–162)

Завдяки культурній спадщині по всій Європі виникає багато робочих місць різного рівня кваліфікації: від пов'язаних із будівництвом, реставрацією та доглядом пам'яток та культурного туризму до малого і середнього бізнесу та стартапів – здебільшого, у сфері креативних індустрій.

ПРИКЛАД За оцінками експертів, сектор культурної спадщини може дати до 26.7 непрямих робочих місць на кожне пряме робоче місце, і це набагато більше, ніж в автомобільній індустрії, котра дає лише 6.3. (с. 154)

ПРИКЛАД Кількість людей, що напряму працюють на теренах Європи у секторі культурної спадщини, оцінюється у понад 30000 осіб, проте, культурна спадщина має також потенціал у створенні робочих місць в інших секторах – опосередковано створюючи роботу в обсязі 7.8 мільйонів людино-років. (с. 153–154)

ПРИКЛАД Дослідження Світового банку (2001) показали, що на кожний мільйон доларів, інвестований у реставрацію будівлі, створюється 31.3 робочих місць, тоді як при інвестуванні такої ж суми промислові підприємства поповнюють ринок праці лише на 21.3 робочих місць. (с. 155)

ПРИКЛАД **Тейт Модерн у Лондоні (Великобританія)** засвідчує, яку роль може відігравати промислова спадщина у трансформації цілого району. Лише рік знадобився, аби стати третім найпопулярнішим серед туристів місцем у Великобританії і туристичним магнітом до району Саус Банк у Лондоні, що притягує

📍 **Галерея Тейт Модерн у Лондоні, Великобританія**

Розташована у будівлі колишньої електростанції у Лондоні.
З потенційним економічним впливом у 75–140 мільйонів британських фунтів, отриманих економікою загалом; створено 2.100–3.900 робочих місць.

Фото: Jim Bowen
cc by 2.0

📍 **Інтер'єр Тейт Модерн**

Зона входу до музею та Турбінної зали, виставкова площа для скульптур та інсталяцій великого розміру.

Фото: Nick Garrod
cc BY-NC-ND 2.0

потоки людей до раніше маловідомої та малорозвиненої місцевості. Загалом, було створено від 2.100 до 3.900 нових робочих місць для потреб будівництва, управління центром, а також для кейтерингу та готелів – в цілому до економіки надійшло 75–140 £ мільйонів яких 50–70 £ мільйонів були отримані саме завдяки Тейт Модерн. (с. 159–160)

4 **Культурна спадщина є важливим джерелом креативності та інновацій, що генерує нові ідеї та шляхи вирішення проблем, а також створює інноваційні послуги – починаючи з переведення культурних цінностей у цифровий формат, і закінчуючи застосуванням передових технологій віртуальної реальності – задля переосмислення історичних місцин і будівель та відкриття доступу до них містянам та відвідувачам.**

ПРИКЛАД Як показують результати **ПРОЕКТУ ЕРОСН (18)**, культурна спадщина може стимулювати інновації у сфері інформаційних та комунікаційних технологій, у зв'язку з переведенням об'єктів спадщини у цифровий формат, а також з потреби представлення їх ширшому колу людей за допомогою віртуальних технологій. Створення нових продуктів та сервісів потребує збільшення кількості висококваліфікованих робочих місць та кадрів. (с. 175)

ПРИКЛАД Культурна спадщина також сама може бути джерелом інновацій, продукуючи ідеї та рішення, що показано на прикладі розробленої у **ФЛОРЕНТІЙСЬКОМУ КРЕАТИВНОМУ КЛАСТЕРІ (ІТАЛІЯ)** технологічної системи аблативного лазера для потреб очищення та захисту творів мистецтва. (ст. 175)

5 **На сьогодні, доведена рентабельність інвестування в культурну спадщину. Вона є важливим джерелом надходження податків до державних органів, як від економічної діяльності секторів, що безпосередньо пов'язані зі спадщиною, так і опосередковано: від орієнтованих на спадщину проектів, які спричиняють подальші вливання інвестицій.**

ПРИКЛАД Проведений організацією **Англійська спадщина (ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)** аналіз витрат та прибутків у сфері нерухомості у межах чи поблизу заповідних зон (дослідження охоплювало більше мільйона транзакцій на ринку нерухомості в період з 1995 по 2010 рр.), показав зростання вартості нерухомості приблизно на 23%. (с. 132–133) Зростання рентабельності інвестицій підтвердило також дослідження, проведене у **БЕРЛІНІ (НІМЕЧЧИНА)**, де зовнішній вплив культурної спадщини на вартість нерухомості обчислюється у майже 1.4 мільярди євро (с. 132)

ПРИКЛАД **БОРГУНДСЬКА ДЕРЕВ'ЯНА ЦЕРКВА (НОРВЕГІЯ)** приносить, лише відповідно до податкових надходжень, 628.5% повернення річного інвестування – при чому видатки на утримання церкви становлять приблизно 2 мільйони норвезьких крон (близько 245,523 євро) на рік, а прибуток від продажу вхідних білетів сягає відмітки у 1.75 мільйони норвезьких крон. Згідно оцінок дослідження, церква, як головна принада регіону, щорічно приносить 11 мільйонів норвезьких крон податків на прибуток. (с.164)

☉ Боргундська дерев'яна церква у Норвегії

Згідно оцінок, генерує 628,5 % повернення річних інвестицій і 11 мільйонів норвезьких крон у вигляді щорічних податків.

Фото: Bob Witlox
CC BY-NC-ND 2.0

☉ Об'єкт світової спадщини ЮНЕСКО Пон-дю-Гар у Франції,

чий опосередкований економічний вплив обчислюється у розмірі 135 мільйонів євро і з видатками на податки на суму 21.5 мільйон євро.

Фото: Tiberio Frascari
CC BY-SA 2.0

ПРИКЛАД

L'Établissement public de coopération culturelle (L'EPCC), адміністратор об'єкту Світової спадщини ЮНЕСКО **Пон-дю-Гар (Франція)**, потребує 7 мільйонів євро щорічно на утримання споруди, 3.4 мільйони євро з яких надходять із місцевих та регіональних органів. Ця організація заробляє 3.6 мільйонів євро шляхом надання послуг відвідувачам (ресторани, паркування, музеї, сувенірна крамниця, білети). Опосередкований економічний ефект обчислюється 135 мільйонами євро (витрати відвідувачів поза об'єктом спадщини) з видатками на податки на суму 21.5 мільйон євро. (с. 164–165)

6 Культурна спадщина – це стимул для сталого відновлення, що зорієнтоване на культурні надбання.

ПРИКЛАД

Дослідження показують, що стратегії розвитку, які спираються на збереження спадщини (як, наприклад, відзначене Нагородою ЄС в галузі культурної спад-

📍 **Грейнджер Таун
у Ньюкаслі, Великобританія**

Стратегія поєднує збереження
нерухомого об'єкту спадщини
з програмою відновлення міста.

Фото: Kay Williams
с BY-NC-ND 2.0

📍 Замок у Пшчині (Польща)

Його реставрація мала позитивні наслідки для репутації міста, посилила почуття гордості мешканців та залучила їх до власної культури.

Фото: Rafal Nalepa
CC BY-NC-ND 2.0

📍 Музей під відкритим небом Ямтлі у Швеції

Пропонує позитивний навчальний досвід для молоді, стимулюючи її інтерес до продовження навчання.

Фото: Roine Johansson
CC BY-NC-ND 2.0

щини, **ВІДНОВЛЕННЯ ГРЕЙНДЖЕР ТАУНУ В МІСТІ НЬЮКАСЛ-АПОН-ТАЙН (АНГЛІЯ)**, та ініціативи, пов'язані з історичним міським середовищем різних європейських міст, таких як **КРАКІВ, ЛІЛЛЬ, ЛІВЕРПУЛЬ І МАНЧЕСТЕР**, де було застосовано комплексний підхід до спадщини, призвели до відновлення ширшої (аніж задумано) території. (ст. 145)

ПРИКЛАД Культурна спадщина зіграла ключову роль у відновленні, наприклад, **СОБОРНОГО КВАРТАЛУ У БЕЛФАСТІ (ПІВНІЧНА ІРЛАНДІЯ)**, де інвестиції у квартал, що не були пов'язані з культурною спадщиною території, показали незначний вплив чи ж його повну відсутність з точки зору інвестиційної привабливості території, тоді як інвестування у спадщину виявилось рушійною силою для відновлення. (с. 162)

7 **Культурна спадщина може сприяти вирішенню викликів, пов'язаних з кліматичними змінами в Європі, наприклад, через збереження та використання ресурсів наявних історичних будівель.**

ПРИКЛАД Повторне використання та реставрація існуючих будівель мають екологічні переваги з доказами на користь того, що рівень енергоефективності громадських будівель, збудованих до 1890-х років, відповідає і навіть перевищує рівень деяких сучасних будівель. З екологічної точки зору, втілена в будівлі енергія може послужити вагомим аргументом для їх збереження. (стр. 147)

ПРИКЛАД Зберігання та повторне використання існуючих структур також обмежує стихійну урбанізацію, продовжуючи фізичний термін служби будівель та будівельних деталей, а також зменшує кількість відходів. (с. 80)

8 **Культурна спадщина покращує якість життя, обумовлює особливий характер і шарм районів, міст та регіонів по всій Європі та робить їх популярним місцем для життя, роботи та відвідування. Культурна спадщина приваблює жителів, туристів та представників творчих професій.**

ПРИКЛАД Дослідження, проведене Інститутом міського розвитку в **КРАКОВІ (ПОЛЬЩА)**, показує, що успішна реставрація польських міських історичних центрів позитивно вплинула на якість життя місцевих мешканців, підвищила привабливість міст для туризму, а також покращила загальну репутацію цих міст. (с. 120)

ПРИКЛАД Дослідження соціально-економічного впливу культурної спадщини в місті **МЕХЕЛЕН (БЕЛЬГІЯ)** свідчить про те, що спадщина та її успішне збереження є чинниками, які сприяють підвищенню якості життя жителів міста. Спадщину відзначають як цінний ресурс для покращення іміджу міста; 84% опитаних містян пишаються новим іміджем свого міста та, в першу чергу, співвідносять його з культурною спадщиною. (с. 214-215)

ПРИКЛАД Дослідження, проведене у Великобританії, показало позитивну кореляцію між кількістю й характером майнової спадщини та іміджем і туристичною привабливістю певних місць. Області, які використовують переваги культурного відродження, мають кращу якість життя і позитивно сприймаються жителями та відвідувачами. Зокрема, 89% респондентів погодились, що завдяки інвестиціям утворилося середовище з приємною атмосферою. 93% опитаних заявили, що інвестиції в історичне середовище покращили імідж території проекту, і 91% респондентів заявили, що проект призвів до поліпшення іміджу всієї місцевості або міста. (с. 125-126)

ПРИКЛАД В інших дослідженнях креативний клас визнається економічно цінним фактором, який залучає інвесторів, особливо в галузях новітніх технологій та інновацій. Дослідження показують, що представники творчих професій у **НІДЕРЛАНДАХ** обирають для роботи та життя такі місця, які позначені естетичною цінністю, наявністю історичних будівель та красою природного середовища. (с. 162)

— **9** **Культурна спадщина є важливим стимулом для освіти та безперервного навчання, що включає краще розуміння історії, почуття громадянської гордості та приналежності, а також сприяє співпраці людей та їх особистісному зростанню.**

ПРИКЛАД Спадщина може надихнути людей, які через різні причини перервали свою освіту, продовжувати отримувати знання та навички. **МУЗЕЙ ЯМТЛІ В ЕСТЕРСУНДІ (ШВЕЦІЯ)** – регіональний музей Емтланд і Гер'єдален в Естерсунді – складається з власне музею та музею під відкритим небом з історичними будівлями. У співпраці з регіональним архівним бюро та місцевою середньою школою тут була ініційована програма, яка спрямована на створення позитивного навчального досвіду для молоді, внаслідок чого третину молодих людей вдалося повторно залучити до школи. (с. 142)

ПРИКЛАД Дослідження **ЗАМКОВОГО МУЗЕЮ В ПШЧИНІ (ПОЛЬЩА)** показало, що найпоширенішим мотивом відвідування є бажання не тільки провести час у приємному оточенні, а також пізнати невідоме: "Незважаючи на те, що [...] для багатьох людей важливіше відпочивати або насолоджуватися компанією родичів чи друзів, багато людей, які відвідують об'єкти культурної спадщини, покидають їх з відчуттям натхнення, зацікавленості та збагачення новими знаннями." (с. 141)

— **10** **Культурна спадщина поєднує у собі багато вищезгаданих позитивних наслідків, сприятливих для побудови соціального капіталу, та сприяє соціальній згуртованості громад по всій Європі, створюючи умови для участі та активності громадян та соціальній інтеграції.**

ПРИКЛАД Зв'язок між історичним, монументальним середовищем та соціальним капіталом виникає завдяки посиленню почуття приналежності до місця, яке формується завдяки наявності історичних будівель та утворює кращий контекст для взаємодії між людьми. (с. 171)

📍 **Вид на Кордову (Іспанія)
з висоти пташиного польоту**

з Римським мостом, Вежею де ла
Калахорра та прилеглими районами,
які отримали нагороду ЄС у галузі
культурної спадщини у 2014-му році /
Europa Nostra Award (Conservation).

ПРИКЛАД

Наприклад, проведене **ЛОТЕРЕЙНИМ ФОНДОМ СПАДЩИНИ (ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)** дослідження показує, що учасники пов'язаних із культурною спадщиною проектів покращили власні навички проведення досліджень, соціальні та комунікативні навички (за допомоги групової роботи, презентацій, слухання, інтерв'ю та спостереження), зміцнили впевненість у собі, освоїли ІКТ (інформаційні та комунікативні технології) та інші технічні вміння. (с. 137)

ПРИКЛАД

Таким чином, культурна спадщина може стати важливим чинником побудови соціального капіталу, виступаючи в ролі центральної частини громади, що надає можливості для утворення зв'язків та містків між різними віковими групами, між постійними та новими мешканцями, різними етнічними та релігійними групами – як на ділянках спадщини і в самих музеях, так і в кафе або магазинах, розташованих на їх території. Волонтерські програми організацій, які займаються культурною спадщиною, винагороджують учасників досвідом контакту поколінь, міжособистісної взаємодії та відчуття згуртованості. Ці програми також позитивно впливають на взаєморозуміння між людьми. (с. 177)

5 СТРАТЕГІЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

Проект «Культурна спадщина важлива для Європи» надає огляд актуальних та доступних даних з усіх країн-членів Євросоюзу щодо широкомасштабного впливу культурної спадщини на економіку, суспільство, культуру та навколишнє середовище. 10 ключових висновків цього проекту складають вражаючу та надихаючу картину, яка підтверджує – якщо цьому взагалі потрібні докази – що культурна спадщина дійсно має значення для Європи.

Висновки проекту підтверджують обраний Європейським Союзом політичний напрям та проливають світло на величезний потенціал культурної спадщини як стратегічного ресурсу для сталого розвитку та процвітання Європи. Проте вони також вказують на відсутність підстав для перепочинку: науково-дослідна база, яка мала би лягти в основу ефективного прийняття рішень та відповідного політичного поступу, є досі неповною та терміново потребує інвестицій для фактичного досягнення комплексного підходу у політиці культурної спадщини.

На основі зібраних проектом CHCfE доказів Консорціум CHCfE представляє 5 стратегічних рекомендацій:

① ПІДТРИМКА ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ, ЩО СПИРАЮТЬСЯ НА ЕМПІРИЧНІ ДОКАЗИ

У рамках поточних ініціатив Європейського Союзу щодо культурної статистики інституціям Європейського Союзу та державам-членам Європейського Союзу слід:

- дотримуватися та сприяти цілісному підходу до збирання, обробки та інтерпретації кількісних та якісних даних, які можуть продемонструвати вплив спадщини на економіку, суспільство, культуру та екологію в Європі;

- використовувати надану цим проектом структуру для розпізнавання, визначення та категоризації показників впливу культурної спадщини;
- сприяти належній підготовці осіб, відповідальних за проведення оцінки впливу спадщини та складання культурної статистики (що стосується культурної спадщини).

② ВИМІРЮВАННЯ ВПЛИВУ

Інституції Європейського Союзу можуть активно посприяти подальшому здійсненню усіма зацікавленими сторонами більш систематичної та цілісної оцінки впливу культурної спадщини завдяки:

- виявленню та поширенню передового практичного досвіду;
- запровадженню вимог для проектів, котрі фінансуються ЄС, щодо проведення цілісної оцінки впливу, беручи до уваги як короткострокові, так і довгострокові наслідки.

③ МОНІТОРИНГ ТЕНДЕНЦІЙ

Європейській Комісії слід посприяти моніторингу тенденцій, пов'язаних з культурною спадщиною, протягом тривалого часу, аби мати змогу донести адекватну інформацію до політичних акторів усіх рівнів. Майбутні моніторингові структури (можливо, у формі спеціальної обсерваторії) повинні збирати та поширювати дослідження, проведені в різних країнах-членах Європейського Союзу. Вони також повинні укладати та опубліковувати регулярні доповіді про стан майнової культурної спадщини у ЄС та про пов'язані із нею виклики та громадянську залученість. Ці звіти мають заповнювати основні прогалини у наших знаннях за темами так само, як і за регіонами.

④ ОБМІН ТА ПЕРЕДАЧА ДАНИХ

Оскільки безперервний збір та передача даних являються вирішальними для прийняття інформованих та далекоглядних політичних рішень, Консорціум СНСfE наголошує на наступному:

- усі зібрані у рамках цього проекту докази повинні перебувати у вільному доступі для всіх зацікавлених сторін;
- опитування, що проведене у рамках цього проекту, повинно залишатись у відкритому доступі з можливістю подальшого розширення за обсягом та за змістом;
- регіональні та, особливо, місцеві органи влади мають бути заохоченими використовувати результати цього проекту як інструмент для нарощування потенціалу та орієнтир для належної практики.

⑤ МАКСИМІЗАЦІЯ ВПЛИВУ

У співзвучності до останніх політичних документів, що були прийняті на європейському рівні Радою міністрів Європейського Союзу та Європейською

Комісією, та відповідно зібраним доказам, Консорціум СНСfE наголошує на важливості максимізації міжгалузевого впливу культурної спадщини такими способами:

● Інституції та держави-члени Європейського Союзу на всіх рівнях державного управління – національному, регіональному та місцевому – повинні прийняти та впровадити комплексний підхід до культурної спадщини. Іншими словами, вони повинні забезпечити інтеграцію культурної спадщини шляхом:

○ закріплення у всіх релевантних політичних рішеннях, програмах та заходах догляду, охорони та належного використання культурної спадщини;

○ підвищення рівня обізнаності про незаплановані вигоди, які можуть принести випереджувальні інвестиції у культурну спадщину у багатьох галузях політичної діяльності.

● Слід сприяти зміцненню партисипативного врядування за рахунок структурованого та систематичного включення всіх зацікавлених сторін та громадськості у розробку стратегій та політичних принципів стосовно культурної спадщини.

● Особливу увагу та визнання слід звернути на позитивний внесок культурної спадщини у сталий розвиток регіону чи міста – як у контексті середньострокового огляду Структурних Фондів (у 2016-2017 роках), так і для підготовки чергового перегляду Структурних Фондів до 2020 року. Культурна спадщина є стратегічним ресурсом для “розумного, сталого та всеохоплюючого зростання” та основа для утворення “інклюзивного, інноваційного та рефлексивного суспільства”.

ПРИМІТКИ

- 1 Висновки Ради Європейського Союзу щодо культурної спадщини як стратегічного ресурсу для сталого розвитку Європи були прийняті 21 травня 2014 року та доступні для перегляду за посиланням: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014XG0614%2808%29>
- 2 Європейська стратегія 2020-го року знаходиться за посиланням: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- 3 Позиційний документ можна побачити за посиланням: http://www.europanostra.org/UPLOADS/FILES/Towards-an-EU-Strategy-for-Cultural-Heritage_final.pdf
- 4 Повний список членів Альянсу Європейської Спадщини 3.3 можна знайти в Інтернеті за посиланням: <http://www.europeanheritagealliance.eu/members/>
- 5 Структурна конвенція Ради Європи про цінність культурної спадщини для суспільства була прийнята 27-го жовтня 2005-го року, текст конвенції доступний в Інтернеті за посиланням: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/199.htm>
- 6 Декларація Ханчжоу. Політика впровадження культури як центру сталого розвитку була прийнята 17 травня 2013 року. Текст декларації доступний в Інтернеті за посиланням: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/images/FinalHangzhouDeclaration20130517.pdf>
- 7 Декларація Брюгге. Культурна спадщина як ресурс для Європи. Документ про «Переваги взаємодії» від 9-го грудня 2010 року можна знайти в Інтернеті за посиланням: <http://www.europanostra.org/UPLOADS/FILES/Declaration-of-Bruges2010-eng.pdf>
- 8 Фінальну заяву Європейської конференції «Культурна Спадщина та стратегія Європейського Союзу 2020 року – На шляху до підходу інтеграції», яка відбулась 13-14 листопада у Вільнюсі можна знайти в Інтернеті за посиланням: http://www.eu-heritage2013.kpd.lt/uploads/files/Final%20statement_en.pdf
- 9 Можна знайти в Інтернеті за посиланням: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014XG0614%2808%29>
- 10 Можна знайти в Інтернеті за посиланням: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52014XG1223%2801%29>
- 11 Можна знайти в Інтернеті за посиланням: http://ec.europa.eu/culture/library/publications/2014-heritage-communication_en.pdf
- 12 Звіт можна завантажити за посиланням: <http://bookshop.europa.eu/en/getting-cultural-heritage-to-work-for-europe-pbKl0115128/>
- 13 Можна знайти в Інтернеті за посиланням: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223%2802%29&from=EN>
- 14 Декларацію нової оповіді для Європи під назвою «Розум та Тіло Європи» можна знайти за посиланням: http://ec.europa.eu/culture/policy/new-narrative/documents/declaration_en.pdf
- 15 Намурську декларацію можна знайти за посиланням: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f8a59>
- 16 Конвенція Фаро визначає культурну спадщину як «сукупність ресурсів, успадкованих від минулого, які люди, незалежно від своєї приналежності, уважають відображенням і вираженням своїх постійно мінливих цінностей, вірувань, знань і традицій. Вона охоплює всі аспекти середовища, які виникли в результаті взаємодії в часі між людьми та місцями» (стаття 2 а). Можна знайти в Інтернеті за посиланням: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_719
- 17 Для більш детального огляду цінностей Європейських музеїв візьміть до уваги дослідження, що були нещодавно опубліковані Мережею Європейських музейних організацій (NEMO), які носять назву «Museums 4 Values – Values 4 Museums» та доступні за посиланням: http://www.nemo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/NEMO_four_values_2015.pdf
- 18 Результати проекту EPOCH можна знайти в Інтернеті за посиланням: http://cordis.europa.eu/project/rcn/80601_en.html

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ВАЖЛИВА ДЛЯ ЄВРОПИ – ПРОЕКТ

Проект «Культурна спадщина має значення для Європи» провадився у період з липня 2013 року по червень 2015 року за підтримки Європейської комісії та у відповідь на позиційний документ «На шляху до Європейської стратегії щодо культурної спадщини – Корпус дослідження», який був представлений Альянсом Європейської Спадщини 3.3 у 2012 році.

Цей проект включав збір, аналіз та об'єднання емпіричних досліджень та тематичних досліджень різних держав-членів Європейського Союзу щодо впливу культурної спадщини на економіку, суспільство, культуру та навколишнє середовище з трьома цілями: продемонструвати цінність та потенціал культурної спадщини як стратегічного ресурсу для сталого розвитку Європи; підвищити рівень обізнаності громадськості про цей ресурс; і представити стратегічні рекомендації європейським носіям політичної волі.

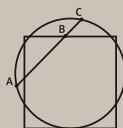
Проект координувала організація «Europa Nostra» через Керівний комітет, до складу якого входили всі партнери проекту: ENCATC (Європейська мережа культурного менеджменту та культурно-політичної освіти), Europa Nostra (Голос культурної спадщини в Європі), Heritage Europe (Європейська асоціація історичних міст та регіонів), Альянс Спадщини з Англії (Великобританія), а також Міжнародний Культурний Центр, Краків (Польща) та Міжнародний Центр Реставрації ім. Раймона Лемера при Левенському Католицькому Університеті (Бельгія), які були відповідальні за проведення огляду та аналізу існуючих досліджень та тематичних досліджень з оцінки впливу культурної спадщини на території всієї Європи.

© Copyright CHCfE Consortium

ЕЛЕКТРОННА ВЕРСІЯ ПОВНОГО ЗВІТУ ДОСТУПНА ЗА ПОСИЛАННЯМ
www.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope

encatc

MIĘDZYNARODOWE
CENTRUM
KULTURY
INTERNATIONAL
CULTURAL
CENTRE

The
Heritage
Alliance